

TENFİZ KARARI SONRASI GEÇİCİ HUKUKİ KORUMALARDA GÖREVLİ MAHKEME

Pelin Baysal & Deniz Metin

A. Giriş

Yabancı mahkeme ve hakem kararlarının Türkiye’de icra edilebilmesi, 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un (“MÖHUK”) 50. ve devamı maddeleri uyarınca alınacak tenfiz kararına bağlıdır. Kural olarak mahkeme ilamlarının icrası için kesinleşme şartı aranmasa da, tenfiz kararlarında farklı bir durum söz konusudur. İlk derece mahkemesinin tenfiz talebini kabul etmesi tek başına yeterli değildir; zira MÖHUK m. 57(2) uyarınca, yabancı ilamların icra edilebilmesi için tenfiz kararının kesinleşmesi gerekir.

Bu noktada, yabancı mahkeme veya hakem kararına ilişkin verilen tenfiz kararının kesinleşmesine kadar geçen sürede alacaklının haklarını güvence altına alabilmek amacıyla ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz talepleri gündeme gelmektedir. Türk hukukunda, geçici hukuki koruma talebinin ileri sürülebileceği zaman bakımından herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir. Bu nedenle, kanun yolu aşaması da dahil olmak üzere, davanın her aşamasında ileri sürülebilmektedir. Uygulamada, kanun yolu aşamasında bulunulacak taleplerin tenfiz kararı verip dosyadan el çeken ilk derece mahkemesi tarafından mı, yoksa istinaf aşamasında davaya bakmaya devam edecek bölge adliye mahkemesi tarafından mı karara bağlanacağı konusunda tereddütler mevcuttur.

Bu makalede, ilk derece mahkemesinin tenfiz talebini kabul etmesinden sonra ancak kararın kesinleşmesinden önce alacaklı tarafından yapılacak ihtiyati haciz başvurusunun hangi mahkeme tarafından inceleneceği sorunu ele alınacaktır.

B. Kanun Boşluğu ve Tartışmaların Temeli

Geçici hukuki korumalardan ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz, dava açılmadan önce talep edilebileceği gibi, dava açıldıktan sonra da istenebilmektedir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (“HMK”) 390. maddesi uyarınca, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kararlarının, dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise yalnızca asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilmesi gerekmektedir.

Ne var ki, icraya konulabilmesi için kesinleşmesi gereken kararlar söz konusu olduğunda - *örneğin tenfiz kararlarında* - farklı bir durum ortaya çıkmaktadır: İlk

derece mahkemesinin tenfiz talebini kabul etmesi ve gerekçeli kararını vermesinin ardından, bu mahkemedeki yargılama sona ermekte ve ilk derece mahkemesi davadan elini çekmektedir. Diğer bir ifadeyle, nihai kararın verilmesinin ardından, artık söz konusu tenfiz davasına bu mahkemede devam edilmemekte ve karar kanun yolu incelemesine tabi tutulmaktadır.¹ Tam da bu aşamada, söz konusu karara karşı henüz istinaf yoluna başvurulmamışken, talep edilecek ihtiyati tedbir veya ihtiyati haczin hangi mahkeme tarafından - *tenfiz kararı verip dosyadan el çeken ilk derece mahkemesi mi, yoksa istinaf aşamasında davaya bakacak olan bölge adliye mahkemesi mi* - inceleneceği ve karara bağlanacağı hususunda kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır.

Mevcut kanun boşluğunun nedeni, tenfiz kararının verilmesinden sonra dosyanın bölge adliye mahkemesine intikaline - veya istinafa başvurulmamışsa öngörülen sürelerin geçmesine - kadar geçen süreçte, fiilen “davaya bakan bir mahkemenin” bulunmamasıdır. Bu ikilem, HMK m. 294’te öngörülen “*nihai kararın davayı sona erdireceği*” hükmü ile HMK m. 390’da düzenlenen “*dava açıldıktan sonra ihtiyati tedbirin yalnızca davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebileceği*” hükmünün çatışmasından doğmaktadır. Bu durum, uygulamada belirsizlik yaratmakta ve mahkemeler arasında farklı uygulamalara yol açmaktadır.

Aşağıda, bu soruna ilişkin doktrinde ileri sürülen görüşler ile Türk mahkemelerinin konuya yaklaşımı ele alınacaktır.

C. Konuya İlişkin Görüşler ve Değerlendirmeler

İlk derece mahkemesinin nihai kararını vermesinden sonra, taraflardan birinin bu karara dayanarak ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz talebinde bulunmak istemesi halinde, bu talebin hangi mahkemeye yöneltileceği hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Söz konusu görüşler, davanın istinaf ya da temyiz aşamasında bulunmasına ve dosyanın bölge adliye mahkemesine veya Yargıtay’a intikal edip etmediğine göre değişiklik göstermektedir.

i. Tenfiz Kararına Karşı İstinaf Kanun Yoluna Başvurulmasından Önce Yapılan İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Talepleri

İlk derece mahkemesinin nihai kararını verip dosyadan el çekmesinden sonra, karara karşı henüz istinaf yoluna başvurulmamışken yapılacak ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz taleplerinin hangi mahkeme tarafından incelenip karara bağlanacağı konusunda iki görüş ileri sürülmektedir.

Doktrinde çoğunluk tarafından kabul edilen görüşe göre, ilk derece mahkemesinin nihai kararından sonra henüz istinaf başvurusu yapılmamış olsa dahi, ihtiyati haciz talepleri bölge adliye mahkemesine yöneltilmeli ve bu mahkeme tarafından karara bağlanmalıdır.² Bu görüşün gerekçesi, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir kararlarının

¹ Pekcanitez/Özekes/Akkan/Korkmaz, “Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku”, Cilt III, 15. Bası, s. 1971.

² Cengiz Serhat Konuralp, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre İhtiyati Tedbirler”, İÜHFM 71, S. 2, 2013, s. 238; Bilge Umar, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi”, Yetkin, 2014, s. 1138; Selçuk Özbek, “Türk Medeni Yargılama Hukukunda İstinaf ve Temyiz (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 341 – m. 371 Şerhi)”, Yetkin, 2021, s. 152; Tahsin Hatipoğlu, “İhtiyati Tedbir Yargılaması”, On İki Levha Yayıncılık, 2025, s. 492; Tolga Akkaya, “Medeni Usul Hukukunda İstinaf”, Yetkin, 2009, s. 344. (İstinaf dilekçesi verilmediği sürece, istinafa başvurulup başvurulmayacağı belli olmadığından, bu görüş doktrinde Pekcanitez tarafından

dava açıldıktan sonra yalnızca *davaya bakan mahkeme* tarafından verilebilmesidir. İlk derece mahkemesince nihai kararın verilmesinin ardından, davaya bakan mahkeme sıfatının artık bölge adliye mahkemesine geçtiği; dolayısıyla bu talepleri inceleme görevinin de bu mahkemeye ait olduğu kabul edilmektedir.

Kanaatimizce, dosyada istinaf ve cevap dilekçeleri verilmiş olsa dahi, dosya henüz bölge adliye mahkemesine intikal etmemişken, davaya bakan mahkemenin bölge adliye mahkemesi olduğu söylenemeyecektir. Zira, bölge adliye mahkemesi, dosyayı bu aşamada henüz devralmamış ve incelemeye başlamamıştır. Diğer bir deyişle, bölge adliye mahkemesinin ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerini değerlendirebilmesi için, dosyanın bölge adliye mahkemesinin ilgili dairesine ulaşması ve bir dosya numarası alması gerekmektedir. Kaldı ki, davaya bakan bir bölge adliye mahkemesi fiilen mevcut olmadığından, pratikte davacının talebini yönelteceği bölge adliye mahkemesini tespit etmesi ve ihtiyati tedbir talebini yöneltmesi zaten mümkün olmayacaktır.

Doktrinde yer alan diğer görüşe göre ise, ilk derece mahkemesi davadan el çekmiş olsa bile bu aşamadaki ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz talepleri açısından görevli olmaya devam etmelidir.³ Çünkü, dava bölge adliye mahkemesine intikal etmediği sürece, bölge adliye mahkemesi ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz konusunda görevli hale gelmemektedir. Bu nedenle, geçici hukuki koruma talebinde bulunan tarafın başvurabileceği bir merci mevcut olması ve bu merciin de dosya hakkında karar vermiş olan ilk derece mahkemesi olması gerektiği düşünülmektedir.

Bu görüşe göre, ilk derece mahkemesine yöneltilecek ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin, tenfiz kararını verip dosyadan el çeken ilk derece mahkemesine mi; yoksa yeni bir başvuru ile tevzi sonucunda belirlenecek farklı bir ilk derece mahkemesi mi olması gerektiği konusunda yine bir tereddüt ortaya çıkmaktadır. Uygulamada, tenfiz kararını veren ilk derece mahkemesi yerine, yeni bir başvuru sonucu belirlenen başka bir ilk derece mahkemesinin değişik iş dosyası üzerinden ihtiyati haciz kararı verdiği sıkça görülmektedir. Bölge adliye mahkemeleri de incelemelerinde, çoğunlukla tenfiz kararını veren mahkemeden farklı bir ilk derece mahkemesince verilen bu tür ihtiyati haciz kararlarını hukuka uygun bulmaktadır.⁴

Kanaatimizce, tenfiz kararının henüz bölge adliye mahkemesine intikal etmediği aşamada ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerini inceleyip karara bağlayacak merci bölge adliye mahkemesi değil, ilk derece mahkemesi olmalıdır. Zira, bölge adliye

eleştirilmiştir. Bkz. **Pekcanitez/Özekes/Akkan/Korkmaz**, “*Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku*”, Cilt III, 15. Bası, s. 2470).

³ **Pekcanitez/Özekes/Akkan/Korkmaz**, “*Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku*”, Cilt III, 15. Bası, s. 2470; **Ejder Yılmaz**, “*Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanunyolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi*”, Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, S: 13, 01.08.2009.

⁴ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi’nin E. 2023/1005, K. 2023/1015 sayılı ve 8.6.2023 tarihli kararı; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesi’nin E. 2020/353, K. 2020/328 sayılı ve 5.3.2020 tarihli kararı; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 15. Hukuk Dairesi’nin E. 2023/269, K. 2023/252 sayılı ve 28.2.2023 tarihli kararı (Söz konusu kararda, tenfiz ve ihtiyati haciz kararını veren ilk derece mahkemesi aynı olmakla birlikte, ihtiyati haciz kararı esas dosya üzerinden değil, yeni bir başvuru sonucu açılan değişik iş dosyası üzerinden verilmiştir).

mahkemesi bu aşamada dosyayı henüz devralmadığından, görevli olduğu da söylenemez.

Bu çözüme yöneltilebilecek en temel itiraz, usul hukukunda mevcut olan nihai kararlar hâkimin davadan elini çekmesi kuralıdır.⁵ Ne var ki, hâkim dosyadan el çekmiş olsa dahi, tenfiz davası derdest kalmaya devam etmektedir. Nitekim, derdestlik, davanın açılmasıyla başlayıp kararın şekli anlamda kesin hüküm teşkil edinceye dek devam etmekte; bu askı döneminde söz konusu davanın mahkemede görülmekte olduğunu ifade etmektedir.⁶ Bu çerçevede, tenfiz kararını veren mahkeme dosyadan el çekmiş olsa dahi, dosya bölge adliye mahkemesine intikal edene kadar geçen süreçte ilk derece mahkemesinin davayı görmekte olduğunu kabul edilmesi ve geçici hukuki koruma taleplerinin, bu mahkemece değerlendirilmesi en uygun çözüm olarak görülmektedir.

Bununla birlikte, el çekme kuralı sebebiyle, uygulamada bu çözümün önündeki pratik güçlükler gözetildiğinde, bu aşamada aslında “fiilen” davaya bakan bir mahkeme bulunamaması nedeniyle, yapılacak yeni bir başvuru ile talebin farklı bir ilk derece mahkemesine yöneltilmesinin pratik bir yol olduğu değerlendirilmektedir.

ii. Tenfiz Kararına Karşı İstinafa Başvurulmasından Sonra Yapılan İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Talepleri

Bilindiği üzere, istinaf incelemesi bir kanun yolu incelemesi olmakla birlikte, bölge adliye mahkemeleri gereken durumlarda yeniden yargılama yaparak vakıa mahkemesi olarak da karar verebilmektedir. Dolayısıyla, tenfiz kararına karşı istinaf yoluna başvurulması ve dosyanın bölge adliye mahkemesinde görülmeye devam etmesi halinde, ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz kararlarının bu mahkeme tarafından verilmesi gerekir. Nitekim, baskın görüşe göre de bu aşamada yapılacak olan ihtiyati haciz taleplerinin bölge adliye mahkemesine yöneltilmesi gerekmektedir.⁷

Gerçekten de bölge adliye mahkemeleri son dönemdeki kararlarında tarafların ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerini inceleyip karara bağlamaktadır.⁸ Kanaatimizce, bu yaklaşım isabetlidir. Ancak burada gözden kaçırılmaması gereken

⁵ Ejder Yılmaz, “Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanunyolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi”, Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, S: 13, 01.08.2009.

⁶ Pekcanitez/Özekes/Akkan/Korkmaz, “Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku”, Cilt II, 15. Bası, s. 1182; Süha Tanrıver, “Medeni Usul Hukukunda Derdestlik İtirazı”, 1998, s. 4.

⁷ Pekcanitez/Özekes/Akkan/Korkmaz, “Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku”, Cilt III, 15. Bası, s. 2470.

⁸ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 46. Hukuk Dairesi’nin E. 2025/1137, K. 2025/1029 sayılı ve 17.7.2025 tarihli kararı; Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesi’nin E. 2025/1682, K. 2025/2093 sayılı ve 10.7.2025 tarihli kararı; Adana Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi’nin E. 2023/2611, K. 2023/2568 sayılı ve 29.12.2023 tarihli kararı. Bölge adliye mahkemesinin farklı daireleri arasında bu konuda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Özellikle bölge adliye mahkemelerinin kuruluşunun ilk yıllarında, istinaf aşamasında ileri sürülen geçici hukuki koruma taleplerinin incelenmesi hususunda görevli olmadıkları, bu aşamada ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz talep edilmesine ilişkin açık bir kanuni dayanak bulunmadığı gerekçesiyle, bölge adliye mahkemeleri bu talepleri değerlendirmemekteydi. Örneğin; “Her ne kadar davacı vekilince istinaf aşamasında sunulan dilekçeyle, [...] ihtiyati tedbir konulması talep edilmiş ise de, HMK’nın 341/1 maddesinde sadece ilk derece mahkemesince verilecek ihtiyati tedbir kabul ve ret kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği belirtildiğinden Bölge Adliye Mahkemelerinin doğrudan ihtiyati tedbir verebileceğine dair açık bir kanun düzenlemesi bulunmadığından bu talebin ilk derece mahkemesince değerlendirilmesi gerekmektedir.” (Bkz. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 15. Hukuk Dairesi’nin E. 2021/1508, K. 2021/1200 sayılı ve 16.6.2021 tarihli kararı)

husus, istinaf kanun yoluna başvurulmasıyla dosyanın derhal bölge adliye mahkemesine intikal etmediğidir. HMK m. 347(3) uyarınca, istinaf başvuru ve cevap dilekçelerinin verilmesinin ardından, öngörülen sürelerin tamamlanmasıyla birlikte dosya dizi listesi eşliğinde yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmektedir. Dolayısıyla, dosyanın ilk derece mahkemesinden bölge adliye mahkemesine intikaline kadar geçen süreçte davayı fiilen görmekte olan bir bölge adliye mahkemesi mevcut değildir. Bu süreçte ihtiyati tedbir ve haciz taleplerinin hangi merci tarafından değerlendirileceği, uygulamada yine bir belirsizlik alanı yaratmaktadır. Kanaatimizce, bu noktada da yukarıdaki açıklamalarla paralel bir değerlendirme yapılmalıdır. İlk derece mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvurulmasıyla dava, kesin hüküm verilinceye kadar derdestliğini korumakta; bu çerçevede davanın hâlen mahkemede görülmekte ve incelenmekte olarak kabul edilmektedir. İhtiyati tedbir kararlarının “*davaya bakan mahkeme*” tarafından verilmesi gerektiği dikkate alındığında, bölge adliye mahkemesi davayı fiilen görmeye başlamadan önce, ilk derece mahkemesi dosyadan el çekmiş olsa dahi davayı görmekte kabul edilmeli ve ihtiyati tedbir talepleri tenfiz kararını veren ilk derece mahkemesine yöneltilmelidir.

Ancak, uygulamada yaşanacak pratik zorluklar nedeniyle, yeni bir ihtiyati tedbir başvuru yapılarak farklı bir ilk derece mahkemesi üzerinden oluşturulacak değişik iş dosyası üzerinden ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları verilmesi, pratik bir çözüm olarak değerlendirilebilir.

Dosya bölge adliye mahkemesine ulaştıktan itibaren ise, ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir taleplerini bölge adliye mahkemesinin incelemesi ve karara bağlaması gerekmektedir. Nitekim, HMK m. 360 hükmü uyarınca, aksine hüküm bulunmayan hallerde ilk derece mahkemesi için öngörülmüş olan yargılama usulünün istinaf aşamasında da uygulanacağı belirtilmiştir.

iii. Bölge Adliye Mahkemesi Kararına Karşı Temyiz Kanun Yoluna Başvurulması Durumunda İhtiyati Tedbir ve Haciz Talepleri

HMK m. 362(1)(f) hükmü uyarınca, geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlara karşı yalnızca istinaf yoluna başvurulabilmektedir; temyiz yolu ise kapalıdır. Bu nedenle, ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu geçici hukuki koruma kararlarına karşı yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesinin vereceği karar kesin niteliktedir. Aynı şekilde, doğrudan bölge adliye mahkemesi tarafından verilen geçici hukuki koruma kararlarına karşı da temyiz kanun yoluna başvurmak mümkün değildir.

Öte yandan, Yargıtay bir vakıa mahkemesi olmadığından, HMK m. 389 ve devamı hükümleri uyarınca ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı vermesi hukuken mümkün değildir.⁹ Bununla birlikte, tenfiz kararının Yargıtay incelemesinde olduğu aşamada taraflardan birinin geçici hukuki koruma talebinde bulunması halinde, bu talebin hangi mahkemeye yöneltileceği hususu doktrinde ve uygulamada tartışmalı bir alan yaratmaktadır.

Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, dosya temyiz incelemesi için Yargıtay’a intikal ettikten sonra yapılacak geçici hukuki koruma başvuruları kararı veren ilk derece

⁹ Ejder Yılmaz, “Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanunyolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi”, Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, S: 13, 01.08.2009; 7. dipnot.

mahkemesine yöneltilmelidir. Bu yaklaşıma göre, dosya henüz Yargıtay’a gönderilmemişse ilk derece mahkemesi mevcut dosya üzerinden; gönderilmişse oluşturulacak bir “dublör dosya” üzerinden inceleme yaparak ihtiyati tedbir veya haciz talebini karara bağlamalıdır.¹⁰

Doktrinde savunulan bir diğer görüşe göre ise, temyiz incelemesi sırasında tedbir talebini incelemeye görevli ve yetkili mahkeme, somut duruma göre davayı karara bağlayan yerel mahkeme veya bölge adliye mahkemesi olmalıdır.¹¹ Bu görüşe göre, bu mahkemenin ilk derece mahkemesi mi, yoksa bölge adliye mahkemesi mi olması gerektiği konusunda detaylı bir değerlendirme yapılmamıştır.

Bununla birlikte, tespit edilen bir bölge adliye mahkemesi kararında - *tenfiz davası olmamakla birlikte* - davanın temyiz aşamasında olduğu sırada, ilk derece mahkemesinin “dosyadan el çektiği” gerekçesiyle ihtiyati tedbir talebini incelememesinin hukuka aykırı olduğu kabul edilmiş; kanun yolu aşamasında dahi ihtiyati tedbirin ilk derece mahkemesi tarafından verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.¹²

Kanaatimizce, davanın temyiz incelemesi aşamasında olduğu sırada “davayı gören mahkeme” olan Yargıtay’ın ihtiyati tedbir kararı verme yetkisi bulunmadığından, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin - hız ve iş yükü ölçütleri de gözetilerek - ilk derece mahkemesine yöneltilmesi daha isabetlidir. Hak kayıplarının önlenmesi ve hak arama özgürlüğünün güvence altına alınması amacıyla, dosya temyiz incelemesindeyken karar kesinleşinceye kadar, ilk derece mahkemesi dosyadan el çekmiş olsa dahi geçici hukuki koruma taleplerini inceleyebileceği kabul edilmelidir.

D. İhtiyati Tedbirin veya Haczin Kaldırılması, Değiştirilmesi Hakkında Görevli Mahkeme

İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları, yalnızca tedbirin veya haczin uygulanmasını ifade etmemektedir. HMK m. 395 ve 396 hükümleri uyarınca, konulmuş bir ihtiyati tedbir veya haciz, borçlunun yatıracığı teminat ya da durum ve koşulların değişmesi halinde mahkemece değiştirilebilmekte veya kaldırılabilir. Bu değiştirme ve kaldırma kararları da ihtiyati tedbire ilişkin kararlar kapsamında değerlendirilmektedir.

¹⁰ Ejder Yılmaz, “Dosyadan El Çeken Mahkemenin Kanun Yolu Aşamasında Bulunan Davada İhtiyati Tedbir Kararı Verme Yetkisi”, Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, S: 13, 01.08.2009.

¹¹ Pekcanitez/Özekes/Akkan/Korkmaz, Pekcanitez Usûl, Medeni Usûl Hukuku, Cilt III, 15. Bası, s. 2470, 2471.

¹² Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi’nin E. 2017/303, K. 2017/247 sayılı ve 25.4.2017 tarihli kararı: “aynı güzergah hakkında tedbiren geçit hakkı talebi, ilk derece Mahkemesince, dosyadan el çekildiğinden talebin değerlendirilmesine yasal imkan olmadığı gerekçesiyle gösterilen deliller hiç toplanılmadan red edilmiş ise de, HMK. nun 390. maddesi uyarınca taraflar arasındaki geçit hakkı davası henüz kesinleşmediğinden bu dava ile ilgili ihtiyati tedbir talebinin asıl davanın görüldüğü Mahkemece incelenip değerlendirilebileceği, uyuşmazlığın esasının görüldüğü Mahkemenin, nihai karar vermekle davadan elini çekmiş olmasının, verilen karar kesinleşinceye kadar geçici hukuki korumaya dair bir talebi incelemesine ve bu talep hakkında karar vermesine engel teşkil etmeyeceği, aksi halin kabulünün hak arama özgürlüğünün kısıtlanması, HMK. nun 27. maddesinde öngörülen hukuki dinlenilme hakkının ihlali sonucunu doğuracağından [...] belirtilen kararın ortadan kaldırılmasına, dosyanın mahkemesine gönderilmesine.” şeklinde karar verilmiştir.”

HMK m. 394(2) hükmü uyarınca, dava açılmadan önce ihtiyati tedbir veya haciz kararına yapılacak olan itirazlar tedbir veya haciz kararı veren mahkemeye; dava açıldıktan sonra ise esas davaya bakan mahkemeye yöneltilmelidir. Bu düzenleme, koşulların değişmesi veya teminat karşılığında tedbirin değiştirilmesi ya da kaldırılması hallerinde de kıyasen uygulanmaktadır.

Dolayısıyla, yalnızca ihtiyati tedbir veya haciz kararı verilmesinde değil, dava açıldıktan sonra bu kararların kaldırılması veya değiştirilmesinde de “davaya bakan mahkemeye” atıf yapılmaktadır. Kanaatimizce, HMK m. 395 ve 396 çerçevesinde tedbirlerin değiştirilmesi veya kaldırılması hususunda da “davaya bakan mahkemenin” belirlenmesinde yukarıdaki açıklamalar geçerliliğini korumaktadır.

E. Sonuç

Yabancı mahkeme ve hakem kararlarının Türkiye’de icrası bakımından, tenfiz kararının kesinleşmesi gerekliliği, alacaklının haklarını güvence altına alabilmesi için geçici hukuki korumalara başvurma ihtiyacını doğurmaktadır. Ancak, tenfiz kararından sonra ve karar kesinleşmeden önce ihtiyati tedbir veya ihtiyati haciz taleplerinin hangi mahkeme tarafından karara bağlanacağı hususunda kanunda açık bir düzenleme bulunmaması, uygulamada önemli bir boşluk yaratmaktadır.

Doktrinde ve uygulamada bu belirsizliğe karşı farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bir görüş, davaya bakma sıfatının nihai kararın ardından bölge adliye mahkemesine geçtiğini, dolayısıyla ihtiyati tedbir ve haciz taleplerinin bu aşamadan itibaren bölge adliye mahkemesine yöneltilmesi gerektiğini savunmaktadır. Diğer bir görüş ise, dosya fiilen bölge adliye mahkemesine geçmediği sürece geçici hukuki koruma taleplerinin ilk derece mahkemesinde görülmeye devam etmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Uygulamada ise kimi zaman tenfiz kararını veren mahkeme yerine, yeni başvurular üzerinden farklı ilk derece mahkemelerinin bu talepleri değerlendirdiği ve bölge adliye mahkemelerinin de çoğunlukla bu kararları hukuka uygun bulduğu görülmektedir. Diğer yandan, davanın bölge adliye mahkemesinde görülmeye başlamasıyla birlikte, geçici hukuki koruma taleplerinin artık bu mahkemeye yöneltilmesi gerektiği yönünde baskın bir görüş kabul görmektedir.

Kanaatimizce, bölge adliye mahkemesinin dosyayı henüz fiilen devralmadığı ve incelemeye başlamadığı aşamada, ihtiyati haciz veya tedbir taleplerini karara bağlama yetkisinin bu mahkemeye ait olduğu söylenemeyecektir. Bu nedenle, tenfiz kararından sonra dosya bölge adliye mahkemesine gönderilinceye kadar, geçici hukuki koruma taleplerinin tenfiz kararını veren ilk derece mahkemesine yöneltilmesi daha isabetli olacaktır. Bununla birlikte, dosyanın istinaf incelemesine intikal etmesinden sonra, bölge adliye mahkemesinin bu konuda görevli kabul edilmesi, hak kayıplarının önüne geçilmesi açısından daha uygun görünmektedir.

Ayrıntılı bilgi için iletişime geçin:

Pelin BAYSAL
pelin@baysaldemir.com

Deniz METİN
deniz@baysaldemir.com